

Tájékoztató az EU-Mercosur partnerségi megállapodás ideiglenes bevezetéséről

Ideiglenes hatályba lépett 2026. május 1-jével az Európai Unió és a Mercosur-államok közötti szabadkereskedelmi egyezmény kereskedelmi megállapodása. Ugyan az egyezményt számos politikai és társadalmi vita övezte, az Európai Bizottság részéről mégis többségben voltak a támogató vélemények. Az ideiglenes kereskedelmi megállapodással megnyílt az út a csökkentett vámtétellel érintett és vámmentes termékek előtt, valamint létrejött a világ legnagyobb szabadkereskedelmi övezete, több mint 700 millió fős piaccal.

Az Európai Unió 2024. december 6-án politikai megállapodásra jutott a Mercosurral (Dél-amerikai Közös Piac, tagjai Argentína, Brazília, Paraguay, Uruguay) egy olyan átfogó partnerségi megállapodás megkötéséről, amely két részből áll: egyrészt a politikai együttműködésről, másrészt pedig a kereskedelmi és beruházási kooperációról.

A Bizottság 2025. szeptember 3-án két párhuzamos, de jogilag különálló eszköz aláírásáról és megkötéséről szóló tanácsi határozatra tett javaslatot:

- az EU – Mercosur partnerségi megállapodás (EMPA), amelynek tárgyát a politikai párbeszéd, az együttműködés és a kereskedelem adja;
- az Ideiglenes Kereskedelmi Megállapodás (iTA), amely az EMPA hatálybalépése előtti kereskedelmi és beruházási kötelezettségvállalásokra terjed ki.

Az Európai Tanács 2026. január 9-én mindkét megállapodás aláírásához hozzájárult, majd január 17-én került sor az ünnepélyes aláírásra Paraguayban. Az ideiglenes megállapodás 2026. május 1-jével lépett hatályba. Ez a partnerség a kereskedelem és a beruházás-liberalizációs törekvésekre irányul majd, önálló megállapodásként működve mindaddig, amíg a teljes partnerségi egyezség hatályba nem lép. Az ideiglenes kereskedelmi megállapodás azt hivatott biztosítani, hogy a kitárgyalt kereskedelmi kötelezettségvállalásokból fakadó gazdasági előnyök a lehető leghamarabb megmutatkozzanak.

Az EU és a Mercosur közötti megállapodás ideiglenes része ezáltal egy 27 éves tárgyalási sorozat eredményeként lépett életbe. Az egyezmény révén létrejött a világ legnagyobb szabadkereskedelmi övezete, amely a 27 uniós tagállam mellett négy dél-amerikai országot – Argentínát, Brazíliát, Uruguayt és Paraguayt foglalja magába. A több mint 700 milliós piacot magába foglaló övezet révén a mezőgazdaság, a vegyipar, a gépjárműipar, valamint a gyógyszeripar szereplői vámmentesen vagy csökkentett vámtételek alkalmazásával exportálhatják termékeiket.

Az iTA révén a csökkentett vámtétellel érintett termékek elindulhatnak az országok között, megnyílik az út az új piacok hozzáféréséhez, valamint jobb kereskedelmi feltételeket tesz lehetővé több kulcsfontosságú ágazatban. Ide sorolható a mezőgazdaság, a gépjárműipar, a

gyógyszeripar, továbbá a vegyipar is. További rendelkezéseket tartalmaz a beruházáskönnyítés, a szolgáltatások, különösen a digitális és pénzügyi szolgáltatások határokon átvéltő kereskedelme előtt álló akadályok felszámolásában. Kiterjed a közbeszerzésekre, így lehetővé válik az uniós vállalatok számára, hogy részt vegyenek a Mercosur-országok közbeszerzési eljárásaiban is.

Az ideiglenes alkalmazás az EU és a Mercosur közötti szorosabb együttműködést is biztosítani igyekszik az olyan sürgető globális kérdésekben, mint a munkavállalói jogok és az éghajlatváltozás. Megbízhatóbb ellátási láncokat hozhat létre, amelyek döntő fontosságúak különösen a kritikus fontosságú nyersanyagok kiszámítható áramlása szempontjából.

A Mercosur-szerződés kapcsán a legtöbb vita a mezőgazdasági termékek vámmentességét érintette. Az európai gazdák, főként a francia, lengyel, ír, osztrák és magyar vállalkozók, joggal tartanak attól, hogy az egyezménybe beépített védelmi mechanizmust nem, vagy csak későn alkalmazzák, emiatt pedig az európai gazdák versenyhátrányba kerülnek a dél-amerikai termékekkel szemben. A védzáradék meghatározza, hogy az EU milyen módon függesztheti fel ideiglenesen a Mercosur-országokból származó mezőgazdasági behozatalra vonatkozó vámkedvezményeket, amennyiben az import kárt okoz az uniós termelőknek. A rendelet már létező uniós védintézkedési eszközökre épül, de gyorsabb eljárásokat és egyszerűbb aktiválási mechanizmusokat vezet be az uniós mezőgazdasági termelők védelmét célzó eljárások megindítására vonatkozóan.

Mindaddig, amíg az állandó jogi keret feltételei nem teljesülnek, a Bizottság kétoldalú védintézkedéseket alkalmazhat az iTA hatálya alá tartozó mezőgazdasági termékekre így például vámokat vethet ki, hogy ellensúlyozza, ha az import olyan mértékben növekszik, és/vagy az árak olyan mértékben csökkennek, hogy az megzavarja a helyi termékpiacok működését. Emellett szigorúbb nyomkövetési követelmények vonatkoznak majd a vámkontingensek hatálya alá tartozó termékekre, például a marhahúsra, a baromfira, a sertéshúsra, a cukorra, az etanolra, a rizsre, a mézre, a kukoricára és a csemegekukoricára.

Az egyezmény a marhahús esetében évi 99 ezer tonnás kvótát engedélyez csökkentett, 7,5 százalékos vámtarifával, amelyet fokozatosan, hat év alatt vezetnek be.

Ez az uniós termelés mintegy 1,5 százalékát teszi ki, ugyanakkor szakértők szerint akár 2 százalékos árcsökkenést is okozhat. A baromfi esetében 180 ezer tonnás vámmentes kvóta lép életbe öt év alatt, ami az EU-termelés 1,3 százaléka. A cukorimport terén nem történik jelentős bővítés, kivéve egy kisebb paraguayi kvótát, míg az etanol esetében összesen 650 ezer tonnás kedvezményes behozatal válik lehetővé.

Az egyezmény nemcsak kihívásokat, hanem lehetőségeket is tartogat az európai gazdaság számára. Az exportőrök fokozatos vámcsökkenésekre számíthatnak a dél-amerikai piacokon. Az olívaolaj vámjai például 15 év alatt szűnnek meg teljesen, míg a borok esetében a drágább pezsgők már azonnal vámmentessé válnak. A tömény szeszes italoknál négyéves átmeneti időszakkal számolnak. A sajtok esetében hosszabb, tízéves átmenet után nyílik meg egy 30 ezer tonnás vámmentes kvóta, míg a csokoládé exportját kilenc év alatt könnyítik meg.

A gazdatüntetések hatására az elmúlt hónapokban az egyezményt ellenzők többséget szereztek ahhoz, hogy az ügyet az Európai Unió Bírósága elé vigyék jogszerűségi vizsgálatra. Amennyiben a Bíróság a megállapodással ellentétes döntést hoz, az egyezményt le kell állítani. Az ellenzők mellett azonban olyan tagállamok is voltak, amelyek sürgették a megállapodás mielőbbi hatályba lépését. Németország és Spanyolország számára azért volt fontos az egyezmény érvényesítése, mert mielőbb új, vámmentes piacokra akartak kilépni termékeikkel. A termékek vámmentes exportja onnantól érvényes és lehetséges, hogy a Mercosur-országokból akár csak egy is ratifikálta és hivatalosan is bejelentette a megállapodást. Brazília, Argentína Uruguay és Paraguay már megtette ezeket a lépéseket, a Mercosur-országok legújabb tagja, Bolívia a tárgyalásokban nem vett részt, viszont várhatóan a következő években csatlakozhat majd az egyezményhez.

A partnerségi megállapodás fő elemeiről a következő alkalommal adok tájékoztatást.

Kalácska Csaba